

بسم الله الرحمن الرحيم

El-Raye Gazetesi

Trablus'tan Bingazi'ye

-Amerika'nın Vaftiz Babası- Türkiye Libya'yı Yeniden mi Şekillendiriyor?

Mühendis Visam Atrâş'ın Kaleminden

Türkiye Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'ın 11-12 Ağustos 2026 tarihlerinde Libya'ya gerçekleştirdiği ziyaret, yabancı başkentlerin Trablus kapısından girmeye alışık olduğu bir ülkeye yapılan sıradan başka bir diplomatik turdan ibaret değildir. Fidan, başkentte Abdülhamid Dibeybe, Muhammed el-Menfi ve Muhammed Takala ile görüştüktan sonra Bingazi'ye geçerek burada Halife Hafter, Saddam Hafter, Akile Saleh ve Belkacem Haftar ile bir araya geldi. En önemlisi ise, Türkiye'nin Doğu ve Batı ile olan ilişkilerini, bu iki tarafı birleştirmeye ve "birleşik, egemen ve bağımsız bir Libya" kurmaya yardımcı olmak için kullanmak istediğini açıklamasıdır.

Tek başına bu fotoğraf bile, Türkiye'nin politikasında meydana gelen dönüşümü göstermek için yeterlidir. Nitekim 2019 yılında Trablus hükümetini savunmak için Libya savaşına giren Türkiye, Hafter'in başkente yönelik saldırısını püskürttüktan sonra, onun güçleri ve askeri desteği, Trablus hükümetinin güvenini kazanmada belirleyici bir faktör olmuştur. Artık Türkiye, Doğu Libya ile düşmanın bir kalesi olarak muamele etmemekte, aksine her iki tarafın anahtarlarına da sahip olmaya çalışmaktadır. Mesele artık Trablus'un Bingazi'ye karşı galip gelmesi değil, aksine gelecekteki uzlaşmanın şekli ne olursa olsun Türkiye'nin Libya'da varlık göstermesi olmuştur.

Bu nedenle Fidan'ın ziyaretine, daha öncesindeki süreçten ayrı olarak bakmamak gerekir. Zira 24 Temmuz 2026'da Fidan'ın Ankara'da Saddam Hafter'i kabul etmesi, Ankara'nın Libya'nın doğusuna yönelik giderek artan açılımını açıkça yansıtan bir görüşme olmuştur. Bundan önce Saddam, 29 Haziran'da Washington'a gitmiş ve burada, (ABD Başkanı Donald Trump'ın Arap ve Afrika İşlerinden Sorumlu Kıdemli Danışmanı ve ABD'nin Libya sahnesini yeniden düzenleme süreci başta olmak üzere birtakım bölgesel dosyaları takiple görevlendirilen) Massad Boulos'un da katıldığı bir toplantıda ABD Dışişleri Bakanı Marco Rubio ile araya gelmiş, ardından sonraki iki gün boyunca Libya dosyasından sorumlu ABD'li yetkililerle görüşmelerine devam ederek, askeri kurumların ve Libya kurumlarının birleştirilmesi, tek bir yönetime ulaşılması ve seçimlerin düzenlenmesi konularını ele almıştı. Bu temasların zamanlaması tesadüfi değildi; zira Ankara'nın kendisiyle özel kanalını inşa ettiği bir zamanda, Washington'ın da doğudaki en öne çıkan güç odaklarından biriyle doğrudan bir kanal açtığı görülmektedir. Daha da önemlisi Türkiye'nin bu açılımının; Massad Boulos'un Libya'daki iktidarı ve kurumları yeniden düzenlemek üzere yürüttüğü süreç kapsamında, ABD'nin aynı kampa ve tam da bu kampın kalbinde yer alan Saddam Hafter'e yönelik tırmanan açılımıyla eş zamanlı gerçekleşmiş olmasıdır.

İşte burada daha geniş bir jeopolitik anlam başlamıştır. Zira Washington ve Ankara aynı dosya üzerinde, her biri kendine özgü yöntemlerle birbirine paralel bir şekilde çalışmaktadır; nitekim Fidan ziyareti sırasında, Ankara'nın Libya'daki kurumların birleştirilmesine yönelik çabaları destekleme konusundaki hırsını, uluslararası çabaların bir araya getirilmesinde önemli bir rol oynama ve Libya'da kalıcı istikrara ulaşılması amacıyla kurumları birleştirmeyi hedefleyen Amerikan girişimini destekleme arzusunu vurgulamıştır. (El-Arabi El-Cedid, 13/08/2026). Dolayısıyla istikrarlı bir Libya'yı yalnızca Trablus üzerinden inşa etmek mümkün olmadığı gibi ülkenin doğusunun temsil ettiği gücü göz ardı etmek de mümkün değildir.

Massad Boulos'un girişimi özünde; seçim aşamasına geçilmeden önce siyasi, askerî ve mali kurumların birleştirilmesi hedefine yönelmiş gibi görünmektedir. Bir de buna, birleşik bir bütçenin kabul edilmesi, ortak güvenlik düzenlemelerinin inşa edilmesi ve ABD Afrika Komutanlığı "AFRICOM" denetiminde Sirte'de ortak askerî tatbikatların icra edilmesi eşlik etmiştir. (El Cezire, 02/07/2026). Bu bağlamda ABD-Libya güvenlik ve askerî iş birliği, sıradan bir eğitimin ötesine geçerek, bünyesinde birleşik bir Libya askerî kurumunun kurulabilmesine bir zemin oluşturma çabasıdır.

İşte bu noktadan hareketle Türk-Amerikan ilişkilerinin kesişim noktası anlaşılabilir. Nitekim Türkiye, Batı'da derin bir askeri ve güvenlik varlığına sahipken, aynı zamanda Doğu ile de kanallar kurmaya başlamıştır; bu arada ABD ise tarafları bir araya getirme ve askeri ve mali kurumları yeniden düzenleme gücüne sahiptir. Eğer bu süreç, Doğu ile Batı'nın iktidarı paylaşacağı bir uzlaşuya yol açacaksa; Hafter ailesinin gelecekteki yönetim modelinde öne çıkması, göz ardı edilemeyecek bir olasılık hâline gelmektedir. Hatta mevcut güç dengeleri, Saddam Hafter'in gelecekteki herhangi bir formüle dahil edilmesini göz ardı edilmesi zor bir mesele haline getirmektedir.

Dikkat çekici olan ise Türkiye-Libya iş birliğinin sadece siyasetle sınırlı kalmamasıdır. Nitekim güvenlik ve savunma, stratejik ilişkiler listesinin en başında yer almakta ancak enerji, altyapı, imar ve ticaretin de önünü açmaktadır. Nitekim Türk şirketleri, Bingazi, El-Beyda, Şahat ve Tobruk'u kapsayan projelerle Libya'nın doğu bölgesinde faaliyetlerini genişletmiştir. Böylece askeri güç ekonomik nüfuza dönüştüğü gibi ekonomi de siyasi nüfuzu pekiştirmek için bir araca dönüşmektedir.

Belki de Türkiye'nin stratejisinin sembolik boyutunu en iyi ortaya koyan şey, Fidan'ın Bingazi'deki Ömer Muhtar'ın kabri önünde durmasıdır. Türbenin seçilmesi protokol gereği bir ayrıntı değildi; zira Fidan, Libya'nın ulusal hafızasına en köklü sembollerinden biri üzerinden hitap etmeyi ve 1931 yılında sömürgeci İtalya tarafından idam edilen direnişçiye anmayı tercih etmiştir.

İşte bu noktada Türkiye kendisini Libyalılara, sadece kendi çıkarlarını gözetken bir Akdeniz gücü olarak değil; aksine Libya'daki tarihi sömürgecilikle bağlantısı olan Avrupa'ya mukabil, bölgeyle tarihi ve duygusal bir hafıza bağı bulunan bir devlet olarak sunmaya çalışmıştır. Dolayısıyla bu, bir yanda silah, eğitim ve yatırım, diğer yanda ise hafıza ve kimlik gibi sert nüfuzu tamamlayıcı nitelikteki sembolik bir siyasettir.

Bu nedenle bugün Libya, öncelikli bir Avrupa dosyası olmaktan çıkıp, yaşlı kıtanın doymak bilmeyen ekonomik, güvenlik ve enerji çıkarlarıyla bağlantılı Avrupa nüfuzundan geriye kalanları yok etmeye çalışan Türk-Amerikan ağırlığının giderek büyüdüğü bir sahneye fiilen dönüşmüş gibi görünmektedir. Oyunun kurallarının değişmesiyle birlikte, Libya'daki askeri ve ekonomik olarak hareket eden güçler, ülkenin doğusunda ve batısındaki geleceğini şekillendirme konusunda daha büyük bir güce sahip olur hale gelmiştir.

İşte burada mesele, Mağrip komşuluğu açısından ortaya çıkmaktadır. Zira eğer Amerika Doğu ile Batı'nın birleşmesine sevk ediyorsa, Türkiye her ikisiyle de paralel ilişkiler inşa ediyorsa ve Bingazi de giderek daha cazip bir kentsel ve ekonomik merkeze dönüşüyorsa, o zaman Tunus, Cezayir ve Mısır bunu salt bir Libya meselesi olarak göremez. Zira Libya'nın yeniden şekillenmesi, pratikte Kuzey Afrika'daki güç dengesinin yeniden şekillenmesi anlamına gelmektedir.

Dolayısıyla soru sadece şu değildir: Birleşik Libya'yı kim yönetecek? Aksine asıl önemli soru şudur: Bu birliğin içeride doğuracağı çerçeveyi kim belirleyecektir? Eğer Libya'nın birleşmesi ABD ve Türkiye'nin şemsiyesi altında gerçekleşirse, işte o zaman bölünmeyi sona erdirmeyi başarabilir, ancak aynı zamanda dış güç merkezlerine yeni bir bağımlılığı da pekiştirebilir. Ama eğer Libyalılar bu uluslararası kavşağı egemen bir devlet kurmak için bir fırsata dönüştürebilirlerse, işte o zaman Libya farklı bir tarihi dönüm noktasıyla karşı karşıya olabilir.

Şimdi geriye daha geniş ve daha acil olan şu soru kalmıştır: İslami Mağrib, kendisini bir araya getiren coğrafya, tarih, kültür ve hadari kimliğe rağmen, neden projeleri alan bir konumdan, projeleri üreten bir konumuna geçemiyor? Libya'nın geleceği sadece Washington, Ankara ve Avrupa'nın meselesi olmaması gerektiği gibi, aynı şekilde Tunus, Cezayir, Libya, Fas ve hatta Moritanya'nın kalkınması da, halkların kaderleriyle oynamayı alışkanlık haline getirmiş büyük güçlerin dengelerinin rehinesi olarak kalmaya devam etmemesi gerekir.

Belki de Fidan'ın Ömer Muhtar'ın kabri önündeki fotoğrafından çıkarılabilecek en derin ders, bölgenin sadece Libya'nın birleşmesine değil, aynı zamanda stratejik iradesini birleştirme gücünü yeniden elde etmesine de ihtiyaç duyduğudur; zira bu birlik, yapay ve hayali sınırları aşarak, Hicretin üçüncü on yılından itibaren ilk Raşidi Hilafete ev sahipliği yapmış olan bölgenin, kendi kararlarıyla güvenliğini, ekonomisini ve kalkınmasını inşa etmesini sağlayacak ve tarih, hadarat ve İslam bağıni ortak bir hafızadan, Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in müjdesi olan Nübüvvet Minhacı üzere İkinci Raşidi Hilafetin gerçekleşeceği bir geleceğe dönüşmesini sağlayacaktır ki böylece İslami Mağrib, sömürgeciliğe karşı bir asır süren direnişin ardından, dış güçlerin yeniden şekillendirmek için rekabet ettiği bir alan olarak kalmaya devam etmesin.

Kaynak: [El-Raye Gazetesi-614. Sayı-26/08/2026](#)